

ARAŞTIRMA

TIP FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN AİLELERİNDE KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETLE İLGİLİ BİR ARAŞTIRMA

Gülsen GÜNEŞ*, Mine KAYA**,
Erkan PEHLİVAN***

ÖZET

Aile içi şiddet, önemli bir halk sağlığı sorunu olarak değerlendirilebilir. Bu çalışmanın amacı, Malatya'da tıp öğrencilerinin annelerine karşı uygulanan aile içi şiddet sıklığını ve tıp öğrencilerinin şiddete karşı tutumlarını saptamaktır. Çalışma, tanımlayıcı tiptedir. 324 tıp öğrencisinden 227'si, araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formlarını cevaplamıştır. Anketler, araştırmaya katılan öğrenciler tarafından gözlem altında doldurulmuştur. Çalışma 153 erkek, 74 kız tıp öğrencisini içermektedir. Tıp öğrencilerinin babaları arasında eşlerine karşı uygulanan şiddet sıklığı % 68.3'tür. Öğrencilerin annelerinin % 13.7'si fiziksel şiddete maruz kalmaktadır. Babalarının ve annelerinin büyük çoğunluğu (% 80) 15 yaşına kadar Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşamışlardır. Annelerin yarısı ilkokul mezunu, babaların % 32'si ilkokul mezunu, % 38'i yüksek okul mezunudur. 18 yaşın altında evlenmiş olan anneler, 18 yaş ve üzerinde evlenmiş olanlardan daha fazla oranda şiddete maruz kalmaktadır ($p<0.05$). Erkek öğrencilerin % 71'i, kız öğrencilerin % 93'ü şiddete karşı bir tutuma sahiptirler. Erkek öğrencilerin %27'si şiddete taraftar tutum sergilemektedir. Anneleri şiddete maruz kalan öğrenciler, anneleri şiddet görmeyenlerden daha fazla şiddete olumlu bakabilmektedirler ($p<0.05$).

SUMMARY

Domestic violence can assess an important public health problem. The aim of this study is to determine the prevalence of violence among medical students' mothers and students' attitudes related to spouse violence in Malatya. The study is designed as descriptive. 227 of 324 medical students responded to questionnaire prepared

by researcher. Questionnaire was completed by students who involved in research under the supervision. The study included 153 male and 74 female medical students. The prevalence of spouse violence among medical students' fathers was 68.3%. 13.7% of the students' mothers were exposed to physical domestic violence. The most of students' fathers and mothers (80%) lived in East Anotolia or South East Anotolia until 15 years old. 50% of their mothers graduated elementary school and 32% of their fathers graduated elementary school, 38% of them graduated high school. Mothers married before 18 years old was more exposed to violence than mothers married after 18 years old ($p<0.05$). 71% of male students, 93% of female students are opposed to spouse violence. 27% of male students are adherent to spouse violence. The students whose mothers was exposed to violence are more adherent to spouse violence than the students whose mothers was not exposed ($p<0.05$).

Key words: Domestic violence, Spouse violence, Medical students, Attitudes

Anahtar kelimeler: Ev içi şiddet, Eşe karşı şiddet, Tıp öğrencileri, tutumlar

GİRİŞ ve AMAÇ

Kültürümüze atasözleriyle yerleşmiş olan kadına yönelik aile içi şiddeti tanımlamak oldukça güçtür. Bunun nedeni şiddet kavramının algılanmasındaki toplumsal, bireysel ve kültürel farklılıklarla birlikte, aile içi şiddetin bildirilmemesi nedeniyle yaygınlığının ve büyüklüğünün tam olarak saptanamamasıdır (U.S.Preventive Services Task Force; 1996: 555-65).

Şiddetin sözlük anlamı bile ne denli yaygın bir kullanım alanı olduğunu göstermektedir: " Sertlik, katı ve kaba davranış, bedene zor uygulama, bedensel zedelenmeye

*Yrd. Doç. Dr., İnönü Ü. Tıp Fak. Halk Sağ. AD,

** Arş.Gör. Dr., İnönü Ü. Tıp Fak. Halk Sağ. AD

*** Prof. Dr., İnönü Ü. Tıp Fak. Halk Sağ. AD

neden olma, kişisel özgürlüğü zor yoluyla kısıtlama, büyük güç, haşinlik, rahatça gelişmesini ya da tamamlanmasını engellemek üzere bazı doğal süreçlere, alışkanlıklara vb. yersiz kısıtlamalar getirme,...". Şiddetin yol açtığı zarar -kişisel ya da toplumsal- kimi zaman tarihte örneklerini görebildiğimiz şekilde "yok etme" sonucuna varabilir. Şiddeti genelde algılandığı gibi yalnızca "fiziksel zarar"la açıklamak yeterli değildir, ruhsal anlamda da bireyde veya toplumsal boyutta değişken sürelerde, hatta kalıcı etkileri de olabilir (Ergil, D.;1980).

Şiddetin biçimlerine göre gözden geçirilmesinde fiziksel, duygusal-psikolojik, sözel, cinsel, ekonomik ve daha pek çok davranış şiddet biçimleri olarak karşımıza çıkar (Rosenberg, M.L., Mercy, J.A.;1992). Genel bir sınıflama ile aile içi şiddet ise çocuk istismarı (fiziksel ve cinsel kötüye kullanım), eşler arası şiddet (karı-koca veya cinsel partnerler arasında fiziksel veya cinsel kötüye kullanım) ve yaşlıların istismarı -ya da ihmal- olarak tanımlanabilir (U.S.Preventive Services Task Force; 1996: 555-65).

Cinsiyete dayalı aile içi şiddetin tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. Fakat konuyla ilgili araştırma ve incelemeler yakın tarihlerde ortaya çıkmıştır. Son olarak 1990'lı yıllarda bir insan hakları ihlali olarak uluslararası değerlendirmelerde dikkate alınmaya başlanmıştır (İçli, T.G., Öğün, A., Özcan, N.;1995; UNICEF,1997:41-2). Aile içi şiddetle anlatılmak istenen kendini aile olarak tanımlamış bir grup içerisinde zorlamak, aşağılamak, cezalandırmak, güç göstermek, öfke, gerginlik boşaltmak amacıyla bir bireyden diğerine yöneltilen her türlü şiddet davranışdır. Aile içi şiddet kavramının içeriğini genellikle kadına ve çocuğa yönelik şiddet oluşturmaktadır, çünkü şiddet uygulayanların %95 kadarı erkek, şiddete maruz kalanların da %90'dan fazlası kadın ve çocuklardır (Güneri, F.Y.;1996:87-92).

1993 yılında Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu tarafından yayınlanan "Kadına Yönelik Şiddetin Yok Edilmesi Bildirisi" ile "cinsiyete dayalı ve fiziksel, cinsel, psikolojik herhangi bir zarar ve üzüntü sonucunu doğuran veya bu sonucu doğurmaya yönelik özel yaşamda veya kamu yaşamında gerçekleşebilen her türlü davranış, tehdit, baskı veya özgürlüğün keyfi biçimde engellenmesi" olarak tanımlanan kadına yönelik şiddetin sadece bu sınırlarda olmadığı, kadınla ilgili zarar verici her türlü geleneksel-göreneksel alışkanlık ve uygulamaların da bu tanıma dahil edilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır (Heise, L.;1993).

Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılmış olan bir ulusal çalışmada, kadınların %21-30'unun yaşam boyu en az bir kez eşleri tarafından dövüldüğü ve bu kadınların en az %50'sinin yılda üç kereden fazla dayak yediği belirtilmiştir. Gelişmekte olan ülkelerde de kadınların %20-50'si eşleri tarafından fiziksel şiddete maruz bırakılmaktadır (UNFPA;1997:43-4). Şiddetin ve özellikle kadınlara karşı işlenen suçların giderek arttığı ABD'de her 9 saniyede bir

kadın en yakın dostunun (eş, arkadaş) fiziksel istismarına uğramaktadır. Her yıl 2 milyon genç kadın genital mutilasyona (dış genital organların tamamen ya da kısmen kesilip alınması) tabi tutulmaktadır. Hindistan'da yılda yaklaşık 5 bin kadın çeyiz veya başlık parasının yetersiz bulunması gerekçesiyle öldürülmektedir. Bu olaylar genelde erkek veya erkeğin ailesince gizlendiğinden kayıtlara kaza sonucu ölüm olarak geçmektedir. Mutfak kazası şeklinde ve karosen gazı ile yakma en sık gözlenen yöntemlerdir (UNICEF,1997:41-2; Çiçeklioğlu, M., Saçaklıoğlu, F.;1996:97-103). Yine şiddetin en aşağılayıcı ve en kötü sonuçlara yol açan bir tarzı olan cinsel taciz ve ırza geçme, dünyanın birçok ülkesinde yoğun bir şekilde yaşanmaktadır. ABD'de sadece kayıtlara geçmiş rakamlara göre her altı dakikada bir kadın tecavüze uğramaktadır. Bu, 15-59 yaş grubundaki tecavüz hızının yüzbinde 118 kadın olduğunu ifade etmektedir. Avrupa'nın bazı ülkelerinde ise bu rakam; Macaristan'da 31, Danimarka'da 35, İsveç'te 43'tür (UNFPA; 1997:43-4).

Ülkemizde de ailelerin %34'ünde fiziksel şiddet, %53'ünde sözel şiddet mevcuttur. Çocukların %46'sı fiziksel şiddete uğramaktadır (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu;1995). Şiddete maruz kalma sonucunda psikosomatik yakınmalar, sakatlık oluşturan fiziksel yaralanmalar, psikiyatrik bozukluklar ortaya çıkabilir (Güneri, F.Y.;1996:87-92; Çiçeklioğlu, M., Saçaklıoğlu, F.;1996:97-103). Sayılabilecek daha pek çok etki ve bozukluk kadının yaşamında ve dolayısıyla toplumda derin izler bırakabilmektedir.

Mevcut olan bu duruma rağmen genel olarak sağlık personeli, özellikle hekimler bilgi ve eğitim eksikliği, toplumsal yanlış inanışlar ve şiddet kurbanlarına yönelik koruma, sığınma ve tedavi kaynaklarının eksikliği gibi nedenlerle birçok olguyu gözden kaçırabilmekte, yanlış tanı koymakta, tanı koysa bile medikal tedavi dışında yapılanlar sınırlı kalmaktadır. Bu durum hem şiddet konusundaki gerçek insidansı ortaya koyma açısından, hem de hekimin etik sorumlulukları açısından sorun oluşturmaktadır (Council on Ethical and Judicial Affairs American Medical Assoc.;1992:3190-93). Aile içi şiddeti önlemeye yönelik olan temel halk sağlığı yaklaşımının gözetim ve denetlemeye, risk faktörlerini tanımlamaya, girişimin değerlendirilmesine, geliştirilmesine ve yaygınlaştırılmasına odaklanması gerektiği belirtilmektedir. Bu süreçte hekimler ve diğer halk sağlığı çalışanlarının önleme ve müdahale çalışmalarının gerçekleştirilmesinde, bireysel ve toplumsal riskin tanımlanmasında benzersiz bir pozisyonda bulunduğu ifade edilmektedir (Rosenberg, M.L., Fenley MA., Johnson D. ve ark.;1997:13-8).

Tüm bu bilgilerin ışığında bu çalışma, İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin ailelerinde annelerine yönelik şiddet durumunu saptamak, öğrencilerin aile içinde kadın erkek ilişkilerine ve şiddete yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla planlanmıştır.

YÖNTEM

Bu araştırma, İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde okuyan toplam 325 öğrencinin aile içi şiddete karşı tutumları ve evlerinde şiddet durumlarını saptamak amacıyla yapılmış tanımlayıcı türde bir araştırmadır. Dönem I, II, III, IV, V ve VI olmak üzere tüm öğrenciler araştırma kapsamına alınmıştır. Öğrencilerin % 70'i (227 öğrenci) araştırmaya katılmıştır. Dönem I, II ve III öğrencilerine sınıflarında, diğer öğrencilere ise hastanede gözlem altında anket uygulanmıştır.

Anket formu, öğrencilerin sosyodemografik bilgileriyle birlikte evlilikle ilgili bazı düşüncelerini, anne-babanın ev içi ilişkilerini, aile içinde (babanın anneye karşı) şiddet uygulanma durumunu ve kendilerine göre bunun nedenlerini, öğrencilerin şiddete ve aile içi kadın erkek ilişkilerine karşı tutumlarını sorgulayacak şekilde araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.

Anne ve babalarının genel olarak ilişkileri sorgulanmıştır. Anne ve babaları arasında bir anlaşmazlık, uyumsuzluk ya da geçimsizlik olup olmadığı, varsa onlara göre bunun nedenleri sorulmuştur.

Şiddet; evde kadına karşı sözlü olarak hakaret etmek, bağırarak ya da fiziksel olarak zarar vermek, örsellemek veya dayak atmak şeklinde yapılan zarar olarak tanımlanmıştır.

Veriler SPSS istatistik paket programı ile değerlendirilmiş, istatistiksel analizlerde Ki-kare testi kullanılmıştır.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Çalışmaya katılan 227 öğrencinin %67.4'ü (153) erkek, %32.6'sı (74) kız öğrencidir. Öğrencilerin annelerinde şiddet görme sıklığı %68.3'tür.

Ailelerin bazı demografik özellikleri ve kadına yönelik şiddet durumu

Tablo 1'de araştırma kapsamındaki tıp öğrencilerinin anne ve babalarının öğrenim durumuna göre evde

annelerine yönelik şiddetin dağılımı verilmiştir. Okur yazar olmayan ya da bir öğretim kurumuna gitmemiş ancak okur yazar olan annelerin % 79.6'sı, ilkökul mezunu olanların % 66.4'ü, ortaokul veya üzeri öğrenim görmüş olan annelerin % 63.2'si evde şiddet görmektedir. Evde şiddet görme bakımından annenin öğrenim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$).

Okur yazar olmayan ya da bir öğretim kurumuna gitmemiş ancak okur yazar olan babaların % 78.6'sı, ilkökul mezunu olanların % 73.6'sı, ortaokul veya üzeri öğrenim görmüş olan babaların % 64.5' i evde eşlerine karşı şiddet uygulamaktadır. Evdeki şiddet durumu açısından babanın öğrenim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$).

Bu çalışmada annelerin her bir öğrenim düzeyinde (OYD+OY % 79.6, ilkökul % 66.4, Ortaokul ve üzeri % 63.2) yüksek oranlarda şiddete maruz kalma vardır. Bu oran, okur yazar olmayan ve bir öğretim kurumuna gitmediği halde okur yazar olanlarda daha yüksektir. Öğrenim düzeyi arttıkça şiddete maruziyet azalmaktadır. Yapılan bir araştırmada şiddete maruz kalma ile kadının öğrenim düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Kurçer, M.A., Güneş, G., Genç, M.;1999:34-7). "Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları" adlı çalışmada ise eşlerin daha iyi öğrenim görmüş olmalarının şiddeti azalttığı belirtilmiştir. Bu çalışmada özellikle kadınların en az temel öğrenim görmesinin (ilkokul), önemli davranışsal gelişmeleri beraberinde getirdiğine dikkat çekilmiştir (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu;1995). Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün yaptırmış olduğu bir diğer araştırmada da kadının öğrenim düzeyi ile şiddete maruz kalma arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (İçli, T.G, Öğün, A., Özcan, N.;1995). Kadınlar yüksek öğrenim görmemişlerse daha çok şiddet kurbanı olabilmektedirler (U.S. Preventive Services Task Force;1996).

Okur yazar olmayan ve bir öğretim kurumuna gitmemiş, ancak okur yazar olan babalarda daha yüksek olmak üzere babanın öğrenim düzeyi ile şiddet durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Öğrenim düzeyi

Tablo 1: Öğrencilerin Bazı Özelliklerine Göre Annelerine Yönelik Şiddet Durumu

	Şiddet Var		Şiddet Yok		Toplam		X ²	p
	n	%*	n	%*	n	%**		
Annenin Öğrenim Durumu								
OYD +OY	39	79.6	10	20.4	49	21.6	3.88	p>0.05
İlk	73	66.4	37	33.6	110	48.4		
Orta+	43	63.2	25	36.8	68	30.0		
Babanın Öğrenim Durumu								
OYD+OY	11	78.6	3	21.4	14	6.2	2.54	p>0.05
İlk	53	73.6	19	26.4	72	31.7		
Orta+	91	64.5	50	35.5	141	62.1		

* satır yüzdesi ** sütun yüzdesi

Tablo 2: Öğrencilerin Anne ve Babalarının Yetiştikleri Bölgelere Göre Şiddet Durumu

	Şiddet Var		Şiddet Yok		Toplam		X ²	p
	n	%*	n	%*	n	%**		
Baba Bölge								
Doğu Anadolu	99	66.4	50	33.6	149	65.6		
GDA	23	74.2	8	25.8	31	13.7	0.81	p>0.05
Diğer	33	70.2	14	29.8	47	20.7		
Anne Bölge								
Doğu Anadolu	103	67.8	49	32.2	152	67.0		
GDA	24	82.8	5	17.2	29	12.8	3.99	p>0.05
Diğer	28	60.9	18	39.1	46	20.3		

* satır yüzdesi ** sütun yüzdesi

düşük olan babalar daha çok şiddet uygulamaktadırlar. İçli ve arkadaşlarının çalışmasında ise erkeğin öğrenim durumunun kadının şiddete maruz kalmasında ikinci sırada önemli bir etken olduğu belirtilmiştir (İçli, T.G, Öğün, A., Özcan, N.;1995). Yine Malatya'da yapılan bir diğer çalışmada erkeğin öğrenim düzeyi ile şiddet durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur, öğrenim düzeyi arttıkça aile içi şiddet azalmaktadır (Kurçer, M.A., Güneş, G., Genç, M.;1999:34-7).

Öğrencilere annelerinin ve babalarının 15 yaşına kadar yaşadıkları bölge sorulmuştur. Öğrencilerin babalarının % 65.6'sı Doğu Anadolu Bölgesi, % 13.7'si Güneydoğu Anadolu Bölgesi, % 20.7'si diğer bölgelerden; annelerinin % 67'si Doğu Anadolu, % 12.8'i Güneydoğu Anadolu, % 20.3'ü diğer bölgelerdendir. Doğu Anadolu Bölgesinde yetişmiş olan babaların % 66.4'ü, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yetişmiş olan babaların % 74.2'si, diğer bölgelerde yetişmiş olanların % 70.2'si eşlerine şiddet uygularken, Doğu Anadolu Bölgesinde yetişmiş olan annelerin % 67.8'i, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yetişmiş olanların % 82.8'i, diğer bölgelerde yetişmiş olan annelerin % 60.9'u şiddete maruz kalmaktadır (p>0.05). Anne ve babaların 15 yaşına kadar yaşadıkları bölgelere genel olarak bakıldığında %79.3'ü Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden, %20.7'si diğer bölgelerdendir. Güneydoğu Anadolu Bölgesinde daha yüksek olmakla birlikte anne babaların yetiştiği bölgelerle kadına yönelik şiddet arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Şanlıoğlunun aksine bütün bölgelerde benzer yoğunlukta şiddete maruz kalma vardır. Aile içi kadına yönelik şiddetin bölgeler arası fark göstermemesi şiddet sorununun Türkiye'nin genel bir sorunu olduğu düşüncesini desteklemektedir. Fakat bu çalışmada anne ve babaların yetiştiği yerlerin kırsal mı kentsel mi olduğunun değerlendirilmemiş olması şiddetin kırsal-kentsel bölgeler arasında bir fark içerip içermediğini saptamamıza olanak vermemiştir. Aile Araştırma Kurumu'nun yaptırdığı çalışmada kır-kent ayrımı ile şiddet arasında anlamlı bir fark olmamakla birlikte sayısal olarak kentteki aile içi şiddet oranları kırdakinden fazla olarak saptanmıştır (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu; 1995).

Ailelerin % 89.4'ü çekirdek ailedir. Büyükanne ve büyükbabalarıyla birlikte yaşayan ailelerde % 75 oranında şiddet saptanırken çekirdek aile olarak yaşayan

öğrencilerin evlerinde bu oran % 67.5'dir. İstatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmamasına rağmen geniş ailelerde şiddet oranı daha büyüktür. Yine Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun yaptırdığı çalışmada aile büyüklüğü ile aile içi şiddet arasında ilişki saptanmıştır. Yani aileler büyüdükçe şiddet artmaktadır.

Öğrencilere kendileri dahil evde kaç kardeş oldukları sorulmuştur. 1-3 kardeş olan öğrencilerin evlerinde % 64 oranında şiddet saptanırken, 4 ya da daha fazla kardeş olan evlerde % 71.7 olarak bulunmuştur. Kardeş sayısı ile kadının aile içi şiddete maruz kalması arasında da kardeş sayısı arttıkça şiddet görme oranı artarak birlikte anlamlı bir fark yoktur (p>0.05). Diğer bir çalışmada çocuk olup olmaması kadının şiddete maruz kalmasıyla ilişkili bulunmuştur. Çocuk sayısı arttıkça şiddete maruz kalma oranı artmaktadır (İçli, T.G, Öğün, A., Özcan, N.;1995).

Öğrencilere anne ve babalarının akrabalık durumları sorulmuştur. % 23.8'i anne ve babalarının akraba olduğunu ifade etmiştir. Akrabalık olanların % 66.7'sinde, akrabalık olmayanların % 68.8'inde şiddet olduğu saptanmıştır. Akrabalık ilişkisine göre annelerine yönelik şiddet durumlarında anlamlı bir farklılık yoktur (p>0.05). Her iki grupta da şiddet oranı yüksektir.

Tablo 3'de öğrencilerin annelerinin ilk evlenme yaşlarına göre şiddet görme durumları belirtilmektedir.

18 yaşın altında evlenen annelerin % 79.2'si, 18-20 yaşında evlenen annelerin % 60.6'sı, 20 yaşın üzerinde evlenen annelerin % 68.6'sı evde şiddete maruz kalmaktadır. Şiddet görme bakımından annelerin ilk evlenme yaşları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (p<0.05). Farkı yaratan grup 18 yaşın altında evlenmiş olanlardır. Bu anneler yüksek oranda şiddete maruz kalmaktadırlar. Bu bulgu çocuk yaşta evlenen kadınların ev içi rollerinin yaşlarından beklenenin üzerinde olması, erken yaşta evlenen kadınların eğitim ve öğrenimlerini sürdürememeleri ya da buna izin verilmemesi ile açıklanabilir. Eğitim düzeylerindeki düşüklük kendilerini savunma yetilerini azalttığı gibi yaşam tercihlerini yapma ve beklentilerini karşılayabilme olasılıklarını da azaltabilmektedir. Hükümlü kadınlar arasında yapılan bir çalışmada da kadının evlenme yaşı ile şiddete maruz kalma

Tablo 3: Annelerin İlk Evlenme Yaşlarına Göre Şiddet Görme Durumları

	Şiddet Var		Şiddet Yok		Toplam	
	n	%*	n	%*	n	%**
18'in altı	57	79.2	15	20.8	72	31.7
18-20	63	60.6	41	39.4	104	45.8
21 ve üzeri	35	68.6	16	31.4	51	22.5
Toplam	155	68.3	72	31.7	227	100

*sıra yüzdesi **sütun yüzdesi $\chi^2=6.79$ $p<0.05$

Tablo 4: Öğrencilerin Annelerinin Şiddet Görme Durumu Durumu

Şiddetin Türü	Şiddet Sıklığı	
	n	%
Sadece sözlü şiddet	124	54.6
Fiziksel şiddet + sözlü şiddet	31	13.7
Şiddet yok	72	31.7
Toplam	227	100

Tablo 5: Öğrencilerin Şiddete Karşı Tutumlarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Şiddete Karşı Tutum	Erkek		Kız		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**
Asla yapılmamalı	49	32.0	54	73.0	103	45.4
Yapılabilir	59	38.6	15	20.3	74	32.6
Yapılabilir	45	29.4	5	6.8	50	22.0
Toplam	153	67.4*	74	32.6*	227	100.0

*sıra yüzdesi $\chi^2=3.42$ $SD=3$ $p<0.05$ **sütun yüzdesi

Tablo 6: Kız ve Erkek Öğrencilerin Ev İşlerini Kim Yapsın Sorusuna Göre Şiddete Karşı Tutumlarının Dağılımı

	Ev İşlerini Kim Yapsın?	Şiddete Karşı Tutum						χ^2	p
		Yapılabilir		Yapılmamalı		Toplam			
		n	%*	n	%*	n	%*		
Erkek	Berber	5	9.4	48	90.6	53	100.0	15.58	p<0.05
	Kadın	40	40.0	60	60.0	100	100.0		
Kız	Berber	3	5.2	55	94.8	58	100.0	1.068	p>0.05
	Kadın	2	12.5	14	87.5	16	100.0		
Toplam		50	22.0	177	78.0	227	100.0		

*sıra yüzdesi

Tablo 7: Öğrencilerin Evlerinde Şiddet Olma Durumuna Göre Şiddete Karşı Tutumları

Evde Şiddet	Şiddete Karşı Tutum					
	Katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
Var	41	26.5	114	73.5	155	68.3
Yok	9	12.5	63	87.5	72	31.7
Toplam	50	22.0	177	78.0	227	100.0

*sıra yüzdesi $\chi^2=5.57$ $SD=1$ $p<0.05$

arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Çok genç yaşta (10-14) evlenenlerin %76.7'si şiddet görmekte, 20 yaş sonrasında bu oranlar değişmektedir (İçli, T.G, Öğün, A., Özcan, N.;1995).

Ailede geçimsizlik

Öğrencilerin % 28'i (64 öğrenci), annesi ve babası arasında geçimsizlik olduğunu belirtmiştir. Geçimsizliğin nedeni olarak % 72'si hem annesinin hem babasının hatasından, % 23.5'i sadece babasının hatasından, % 2.9'u ise sadece annesinin hatasından kaynaklandığını söylemiştir. Babasını hatalı bulanların % 70'i, bunun nedeni olarak babasının aşırı sinirli olmasını göstermiştir.

Şiddetin sıklığı ve türü

Öğrencilerin % 68.3'ü (155 öğrenci) babalarının annelerine şiddet uyguladığını, % 39.6'sı bir iki kez, % 25.6'sı zaman zaman, % 3.1'i de çok sık olarak, babalarının annelerine fiziksel ya da sözlü saldırıda bulunduğunu belirtmişlerdir. Şiddet olduğunu söyleyen öğrencilerin (155 öğrenci) % 78.4'ü sözel saldırı ve hakaret, % 21.6'sı fiziksel şiddet biçiminde olduğunu belirtmiştir. Araştırma kapsamındaki tüm tıp fakültesi öğrencilerinin annelerinin % 54.6'sı sadece sözlü saldırı şeklindeki şiddete, % 13.7'si fiziksel şiddete maruz kalmaktadır (Tablo 4). Bu bulgu Türkiye genelindeki araştırmalara (sözlü şiddet %53'ün üzerinde, fiziksel şiddet %34) yakın değerlerdir (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu;1995). Fiziksel şiddet oranındaki farklılık öğrencilerin tamamının tıp fakültesi öğrencisi olmasına ve araştırma evreninin küçüklüğüne bağlanabilir. Üç büyük kent örneklemini alınarak yapılan bir başka çalışmada, fiziksel-sözel ayrımı yapılmaksızın kadınların %21.2'si eşlerinin kendilerine karşı şiddet kullandığını belirtmiştir (İçli, T.G, Öğün, A., Özcan, N.;1995).

Öğrencilerin Tutumu

Öğrencilerin şiddete karşı tutumları ile cinsiyet grupları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Erkek öğrencilerin %32.0'si (49 öğrenci) şiddet asla yapılmamalı derken kız öğrencilerde bu oran %73.0'tür. (54 öğrenci). Kız öğrencilerin %6.8'i (5 öğrenci), erkek öğrencilerin %29.4'ü (45 öğrenci) şiddet yapılabilir demiştir. Bu oranlar, kadınların bile kendilerine yönelik şiddeti tamamen reddetmediklerini, kültürel, toplumsal bazı faktörlerin bu konuda ne denli baskın olduğunu düşündürmektedir.

Erkek öğrencilerin %81.7'si, kız öğrencilerin %62.2'si evleneceği kişiyle aynı öğrenim düzeyinde olmak istemektedir. Hem erkek, hem kız öğrencilerin sahip oldukları çocuk sayısı ortancası 3'tür.

Erkek öğrencilere göre "Ev işlerini kimin yapması gerektiğini düşünüyorsunuz?" sorusuna verilen cevapla şiddete karşı tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Ev işlerinin beraber yapılması gerektiğini düşünen erkek öğrencilerin %90.6'sı şiddet karşıtıdır. Bu işleri kadının yükümlülüğünde görenler %40.0

oranında şiddete olumlu bakmaktadırlar. Ev ve aile içinde bireylerin daha demokratik tavırlı olmaları şiddeti azaltıcı bir etken olabilir. Kız öğrencilere aynı soru sorulduğunda alınan cevapla şiddete karşı tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($p>0.05$). Ancak ev işlerini beraber yapalım diyen kız öğrencilerin %94.8 gibi büyük bir çoğunluğu şiddet yapılmamalı düşüncesindedir.

Evlerinde şiddet varlığı ile öğrencilerin şiddete karşı tutumları arasında ilişki vardır ($p<0.05$). Evlerinde şiddet olan öğrencilerin %26.5'i (41 öğrenci) şiddete katılırken şiddet olmayanların %12.5'i (9 öğrenci) şiddete katılmaktadır. Diğer yandan evde şiddet varlığı öğrencilerin şiddete karşı tavır aldıklarını ve şiddete katılmadıklarını göstermektedir (%73.5).

Gelir durumu düşük olan öğrencilerin ailelerinde şiddetin daha fazla olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Ailenin gelir düzeyi düştükçe evde kadına yönelik şiddet de artmaktadır. Bu bulgu şiddetin sosyoekonomik bir kökeni olduğunu göstermesi açısından anlamlıdır. Aşağı sosyoekonomik düzeyde olan ailelerde eşler kadına karşı daha çok kaba kuvvet kullanmaktadırlar (İçli, T.G, Öğün, A., Özcan, N.;1995). Hem erkeğin hem de kadının düzenli bir işte çalışıyor olmasının şiddete karşı koruyucu bir rol oynadığı bazı çalışmalarda bildirilmiştir. Kadının ekonomik bağımsızlığını elde etmiş olması şiddetin azalmasına katkıda bulunmaktadır (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu;1995).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Aile içi şiddet yaygın olduğu ölçüde gizli kalan bir toplumsal olaydır. Bireyi fiziksel ve ruhsal yönden örseleyen bu yaşantılar gizli kaldığı sürece etkilenen insanların sayısı ve etkilenme düzeyleri hakkında bilgi sahibi olmamız güç görünüyor. Son yıllarda önem kazanan bu konuyla ilgili araştırmalar, olayı derinliğine kavramamıza olanak sağlama çabasıdadır.

Bu çalışmada olduğu gibi çalışmaların önemli bir kısmı aile içi şiddete daha dolaylı yollardan değinilmiştir. Bunun yanında doğrudan şiddete maruz kalan kadınlarla yapılmış çalışmalar da vardır (Cervatoğlu Geyran, P.;1998:17-8; Baral, I., Kara, K., Yüksel, Ş. ve ark.;1996:49-54; Kaptanoğlu, C., Aksaray, G., Seber, G. ve ark.;1993:297-301). Bu çalışmalar kadına yönelik şiddetin sonuçlarını göstermesi açısından önemlidir.

Bu çalışmada kadına yönelik şiddetin bölgeler arasında fark göstermemesi genel ve yaygın bir sorun olduğunu göstermektedir. Bunun yanında oransal olarak Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yetişmiş anne-babalar arasında daha yoğun görülmesi, şiddetin sosyoekonomik nedenlerinin ipuçlarını vermektedir. Gelir düzeyi düşük ailelerde ve erken yaşta evlenen kadınlarda daha sık görülmesi de sosyoekonomik nedenlerin belirleyici olduğunu göstermesi açısından anlamlıdır. Anlamlı olmamakla birlikte öğrenim durumu, aile tipi, çocuk sayısı ile ilgili oransal farklılıklar bu bulguyu desteklemektedir. Sonuç

olarak aile içi şiddeti önlemek öncelikle ailenin sosyoekonomik koşullarının düzeltilmesini gerektirmektedir. Kadınların erken yaşta evlenmeleri bir anlamda kadının eğitim düzeyinin düşük olduğunun bir göstergesidir. Kadının eğitim olanaklarını artırmanın ve eğitim düzeyini yükseltmenin şiddeti önleyici bir işlev göreceği düşünülebilir.

Çalışmadaki önemli bir bulgu aile içinde şiddet olan öğrencilerin şiddete katılma oranlarının yüksek olmasıdır. Ev içinde şiddete tanık olmak, öğrencilerin ileriki yaşamlarında şiddete karşı alacakları tavır açısından önemlidir. Ev içinde şiddet olsun ya da olmasın erkek öğrenciler şiddet uygulamaya daha yatkın görünmektedirler. Bu sonuç şiddeti önlemeye yönelik çalışmaların kadınlardan çok erkekleri hedef alması gerektiğini düşündürmektedir.

Kadını şiddete karşı korumak amacıyla yasal düzenlemelerde değişiklikler yapılması, kadını koruyan kuruluşların desteklenmesi ve geliştirilmesi gibi önlemlerin yanında, kadına yönelik olumsuz, geleneksel değer yargılarından arınmak amacıyla kitle iletişim araçlarından daha çok yararlanılması yoluna gidilmelidir.

Halk sağlığı ilkeleri doğrultusunda, hekimler ve diğer sağlık çalışanlarını, şiddet salgınının düzeyini azaltma çalışmalarıyla birlikte, etkin önleme çalışmalarında, şiddetin ve doğuracağı olumsuz sonuçların ortadan kaldırılmasında çok önemli bir görev beklemektedir.

Gelecekteki çalışmaların daha geniş bir ölçekte, farklı sosyoekonomik kesimleri kapsayacak şekilde, şiddete doğrudan maruz kalan riskli grupları da içerecek biçimde yapılması aile içi kadına yönelik şiddet ve sonuçlarına ilişkin bilgilerimizi arttıracaktır.

KAYNAKLAR

- Baral, I., Kara, K., Yüksel, Ş. ve ark.(1996), "Cinsel istismara uğramış erişkin kadınlarda kendine zarar verme davranışı ve tedavisi", *Nöropsikiyatri Arşivi*, 33 (1): 49-54.
- Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.(1995), *Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları*, Ankara .
- Cervatoğlu Geyran, P.(1998), "Ruhsal Travma, PTSS ve Kadın", 7. Anadolu Psikiyatri Günleri Özet Kitabı, Malatya, s:17-8.
- Council on Ethical and Judicial Affairs American Medical Assoc.(1992), "Physicians and Domestic Violence: Ethical Considerations", *JAMA*, 267 (23): 3190-93.
- Çiçeklioğlu, M., Saçaklıoğlu, F.(1996), "Kadına Yönelik Şiddet ve Çözüm Yolları", *Toplum ve Hekim*, 11 (75-76): 97-103.
- Ergil, D., (1980), *Türkiye'de Terör ve Şiddet: Yapısal ve Kültürel Kaynakları*, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Güneri, F.Y.(1996), "Ailede Kadına Yöneltilen Şiddet" Evdeki Terör Kadına Yönelik Şiddet, İstanbul: Mor Çatı Yayınları, s:87-92.
- Heise, L.(1993), *Violence Against Women: The Hidden Health Burden*, *World Health Statistics Quarterly* 46.
- İçli, T.G, Öğün, A., Özcan, N.(1995), *Ailede Kadına Karşı Şiddet ve Kadının Suçluluğu*. Ankara: T.C. Devlet Bakanlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Kaptanoğlu, C., Aksaray, G., Seber, G. ve ark.(1993), "Cinsel travma öyküsü veren psikiyatrik hastalarda ruhsal belirti dağılımı", *Nöropsikiyatri Arşivi*, 30 (2): 297-301.
- Kurçer, M.A., Güneş, G., Genç, M.(1999), "Malatya'da sosyoekonomik düzeyleri farklı iki ayrı bölgede evli kadınlara yönelik aile içi şiddet ve etkileyen faktörler", *Sağlık ve Toplum*, 3: 34-7.
- Rosenberg, M.L, Mercy, J.A.(1992), "Violence", in Maxcy Rosenau Last Public Health and Preventive Medicine, 13th edit. U.S.: Appleton and Lange.
- Rosenberg, ML., Fenley MA., Johnson D. ve ark.(1997), "Bridging prevention and practice: public health and family violence", *Acad Med*, 72 (1): 13-8.
- U.S. Preventive Services Task Force.(1996), "Screening for Family Violence", in *Guide to Clinical Preventive Services 2nd edit.*Baltimore: Williams and Wilkins.
- UNFPA (1997), *The State of World Population*, s: 43-44.
- UNICEF(1997), *Ulusların Gelişmesi Raporu*, s: 41-42.